

**UN PERFORMER
AL ȘTIINȚEI
Membru corespondent
Constantin MORARU
la 85 de ani**

Născut la 19 iunie 1926, în satul Chiurt, r. Edineț.

Biolog, domeniul științific: fiziologia, biochimia și ameliorarea plantelor. Doctor habilitat în științe agricole (1972). Membru corespondent al AȘM (1961).

Membru corespondent Constantin Moraru s-a născut la 19 iunie 1926 în satul Chiuit, județul Edineț într-o familie de țărani. A absolvit cu mențiune Institutul Agricol din Chișinău în anul 1949, după care, până în 1958, a activat în aceeași instituție ca asistent, apoi conferențiar.

Pe parcursul acelor ani, concomitent cu activitatea didactică și îndeplinirea unor funcții obștești, a acumulat un vast material experimental în domeniul biologiei formogenezii culturilor de câmp, fapt care i-a permis în 1954 să susțină cu succes teza de doctor în agricultură. Rezultatele sale științifice de performanță au avut un rol decisiv pentru numirea tânărului cercetător, în 1958, în funcția de director al Institutului de Cercetări Științifice pentru Culturile de Câmp. Grație calităților sale organizatorice, în scurt timp institutul a devenit un centru științific recunoscut în domeniul ameliorării culturilor de câmp nu numai în republică, dar și peste hotarele ei.

Activitatea fructuoasă în cercetare, performanțele manageriale îl lansează pe o nouă treaptă a carierei: la doar 35 de ani este numit în funcția de ministru al Agriculturii (1961-1962). Ulterior, erudiția vastă în domeniile agriculturii și biologiei i-a permis să se realizeze ca director al Institutului de Pedologie și Agrochimie „N.Dimo“ (1963-1967),

director al Institutului de Fiziologie și Biochimie a Plantelor al AȘM (1970-1978). Timp de circa 50 de ani și-a desfășurat activitatea în cadrul Academiei, fiind director de institut și șef de laborator (din 1962 și până în prezent este șeful Laboratorului Fiziologia formogenezii).

S-a impus printr-o activitate științifică amplă, contribuind la fondarea unei noi direcții științifice, sensul căreia rezidă în reglarea formogenezii plantelor prin acțiunea radiației solare de înaltă altitudine în alternanță cu întunericul. Spiritul inventiv, perseverența, cunoștințele vaste i-au sugerat calea originală de rezolvare a acestei probleme. Realizând multiple experiențe complexe care modelau acțiunea radiației spectrului solar cu diferit raport dintre energia sumară a radiației albastre, violete și ultraviolete și energia razelor roșii, a stabilit că radiația solară, caracteristică zonei latitudinii de 22° ce corespunde condițiilor muntoase și pre-muntoase, este factorul principal care induce mutațiile și recombinările la plante. Aceste rezultate au servit ca bază a conceptului despre formogeneză ereditară, potrivit căreia procesele formogenezii pot fi dirijate prin acțiunea radiației solare de înaltă altitudine în alternanță cu întunericul. În corespundere cu acest concept au fost create noi forme și soiuri de grâu comun cu calități valoroase, două dintre care sunt rezistente la ger și secetă. Ca rezultat, formele obținute pot fi utilizate în procesul de ameliorare în vederea creării de noi soiuri productive, cu o calitate înaltă a bobelor, rezistente la secetă, asigurând astfel securitatea alimentară a populației și a economiei naționale.

O altă problemă, căreia îi acordă o mare atenție, se referă la elucidarea mecanismelor rezistenței plantelor la factorii abiotici nefavorabili – ger, secetă, arșiță în scopul elaborării căilor de obținere a recoltelor înalte în condițiile caracteristice climei republicii. Conceptul său despre dependența dintre nivelul de rezistență a plantelor la factorii stresogeni și cantitatea histonei H1 în organele plantelor a fost confirmat experimental și evaluat la justa-i valoare de specialiști.

Recunoașterea acestor rezultate este documentată prin nominalizarea membrului corespondent al AȘM Constantin Moraru drept *Savantul anului 2002*, pentru contribuția sa în dezvoltarea Fiziologiei plantelor, cu oferirea de către Centrul Internațional Biografic din Cambridge, Anglia, a Certificatului de onoare și a Medaliei de Aur. Realizările sale și-au găsit continuitate în 3 teze de doctorat elaborate sub îndrumarea dumnealui.

Deși este unul din mohicanii științei autohtone, pe parcursul întregii vieți Constantin Moraru a rămas un om de omenie, simplu, inimos, gata să vină în ajutor în fiecare clipă. Jubileul său oferă un prilej deosebit de a ne exprima recunoștința și înaltele noastre considerațiuni

*Acad. Gheorghe Duca
Acad. Teodor Furdui*